

УДК 616-036.21:656.073

**РИНОК ЗАЛІЗНИЧНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УМОВАХ
ПАНДЕМІЇ COVID-19**

**RAILWAY MARKET IN CONDITIONS
PANDEMICS COVID-19**

канд. екон. наук О.М. Лук'янова

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

PhD (Econ.) O.M. Lukjanova

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

Коронакриза стала справжнім випробуванням для усього світу, вплинувши негативно на економіки окремих країн та світову економіку в цілому. Карантинні обмеження значно вплинули на рівень економічної активності підприємств. Деякі із запроваджених заходів мали безпосередній вплив на діяльність АТ «Укрзалізниця», зокрема, тимчасово припинялися залізничні пасажирські перевезення за всіма видами сполучення.

Так згідно з повідомленням державної служби статистики пасажирообіг галузі за січень – лютий 2021 року скоротився майже вдвічі порівняно з аналогічним періодом минулого року [1].

Більшість пасажирських перевезень «Укрзалізниці» завжди були збитковими, на протигагу прибутковим вантажним потягам. Зазвичай пасажирський сегмент приносить до 15 мільярдів гривень збитків на рік. Однак через карантинні заходи ці збитки значно зросли [2].

Незважаючи на зупинку пасажирського та зниження надходжень від вантажного сегменту бізнесу, товариством докладено максимальних зусиль задля забезпечення сталого, безперервного перевізного процесу вантажних перевезень та підтримки реального сектору економіки країни.

Товариством запроваджені та активно реалізуються заходи з оптимізації бізнес-процесів та жорсткої економії: фокус на критично важливі напрямки (капітальний ремонт локомотивів, вантажних вагонів та електрифікація ділянок інфраструктури), проведено пріоритизацію основних витрат товариства, оптимізовано операційні витрати [3].

За підсумками 2020 року АТ «Укрзалізниця» отримано чистий збиток у розмірі 11,9 млрд грн. Збитковий результат отримано внаслідок одночасного впливу на галузь цілої низки негативних факторів, викликаних поширенням пандемії COVID-19, а саме через зниження доходів від вантажних та пасажирських перевезень, а також значне коливання курсових різниць.

Транспортна галузь і до появи пандемії перебувала в скрутному становищі, потребувала реструктуризації та вдосконалення. Необхідно таку кризу використати як поштовх для проведення реформ у залізничній галузі, в удосконалення ринку внутрішніх перевезень, впровадження прибуткових інноваційних проєктів, впровадження міжнародних норм безпеки [4]. Більшість активів та рухомого складу залізниць зношені, використовуються понад дозволений термін та перебувають в критичному стані. Відповідно це має вплив на якість перевезень, комфорт, швидкість, безпечність та репутацію АТ «Укрзалізниця». Наведена проблема вимагає розроблення відповідних управлінських рішень щодо стабілізації та нарощування обсягів вантажоперевезень. За даними [5], для модернізації Укрзалізниці необхідно інвестувати 30 - 60 млрд доларів до 2030 року. Внаслідок кризи, відсутність достатніх ресурсів унеможливило модернізацію транспортної інфраструктури, оновлення рухомого складу, поліпшення інвестиційного клімату, забезпечення доступності та підвищення якості транспортних послуг, інтеграцію вітчизняного транспорту до Європейського Союзу (ЄС). В наявному стані за теперішніх умов, Укрзалізниця має недостатньо високу інвестиційну привабливість.

Зокрема заходи, які активно вживаються починаючи з березня 2020 року для запобігання поширенню пандемії призвели до зниження попиту на перевезення вантажів, призупинення пасажирських перевезень та відповідно зниження надходжень товариства. Управлінський персонал АТ «Укрзалізниця» й надалі розробляє заходи, покликані покращити фінансові показники та якомога швидше забезпечити відновлення товариства від наслідків впливу COVID-19: ініційовано зміни до системи тарифоутворення, зниження податкового навантаження, отримання додаткових надходжень грошових коштів за рахунок оптимізації непрофільних активів [3].

[1] Укрзалізниця пропонує пасажиром долучитися до формування нового графіку поїздів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://suspilne.media/131465-ukrzaliznica-proponue-pasaziram-dolucitisa-do-formuvanna-novogo-grafiku-poizdiv/>

[2] Український транспорт і коронавірус: як впливає карантин на ключову галузь економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30498066.html>

[3] АТ «Українська залізниця» публікує консолідовану фінансову звітність за 2020 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/539636/

[4] Програма стимулювання економіки для подолання COVID-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/18%20-%20Department/18%20-%20PDF/07.2020/programa.pdf>.

[5] Уряд спрогнозував наслідки кризи для Укрзалізниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://railinsider.com.ua/uryad-sprognozuvav-naslidky-krizy-dlya-ukrzaliznyczy/>